

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

АКТУЕЛНА ПРАКСА И ИЗАЗОВИ У ИНТЕРПРОФЕСИОНАЛНОМ ОБРАЗОВАЊУ ЗДРАВСТВЕНИХ РАДНИКА

ЗБОРНИК САЖЕТАКА

Нови Сад
17-19. новембар 2016.

ЗБОРНИК САЖЕТАКА

**Актуелна пракса и изазови у интерпрофесионалном
образовању здравствених радника**

**17 – 19. новембар 2016.
Универзитет у Новом Саду
Нови Сад, Србија**

PROCEEDINGS BOOK

**Current practice and challenges in interprofessional
education of healthcare professionals**

**November 17th – 19th, 2016
University of Novi Sad
Novi Sad, Serbia**

This project has been funded with support from the European Commission. This publication [communication] reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

ЗБОРНИК САЖЕТАКА

ReFEEHS – Национални симпозијум са међународним учешћем
Актуелна пракса и изазови у интерпрофесионалном образовању
здравствених радника

ПРОГРАМСКИ ОДБОР:

1. Проф. др сц. мед. Снежана Бркић
Медицински факултет, Универзитет у Новом Саду, Србија
2. Проф. др сц. мед. Зоран Комазец
Медицински факултет, Универзитет у Новом Саду, Србија
3. Проф. др Љиљана Тасић
Фармацеутски факултет, Универзитет у Београду, Србија
4. Проф. др сц. мед. Владимир Јаковљевић
Медицински факултет, Универзитет у Крагујевцу
5. Проф. др сц. мед. Петар Булат
Медицински факултет, Универзитет у Београду, Србија
6. Проф. др Мартин Хенман
Тринити колеџ Даблин, Ирска
7. Проф. др Афонсо Кавако
Фармацеутски факултет, Универзитет у Лисабону, Португалија
8. Проф. др Имре Бонц
Факултет здравствених наука, Универзитет у Печују, Мађарска
9. Проф. др сц. мед. Драгана Милутиновић
Медицински факултет, Универзитет у Новом Саду, Србија
10. Проф. др Гуенка Петрова
Фармацеутски факултет, Медицински универзитет Софија, Бугарска
11. Проф. др сц. мед. Биљана Божин
Медицински факултет, Универзитет у Новом Саду, Србија
12. Доц. др сц. мед. Драгана Симин
Медицински факултет, Универзитет у Новом Саду, Србија
13. Доц. др сц. мед. Сања Вујков
Медицински факултет, Универзитет у Новом Саду, Србија
14. Проф. др Јелена Паројчић
Фармацеутски факултет, Универзитет у Београду, Србија
15. Проф. др сц. мед. Владмила Бојанић
Медицински факултет, Универзитет у Нишу, Србија

PROCEEDINGS BOOK

ReFEEHS - National symposium with international participation
Current practice and challenges in interprofessional education of
healthcare professionals

PROGRAM COMMITTEE:

1. Prof. Snežana Brkić
Faculty of Medicine, University of Novi Sad, Serbia
2. Prof. Zoran Komazec
Faculty of Medicine, University of Novi Sad, Serbia
3. Prof. Ljiljana Tasić
Faculty of Pharmacy, University of Belgrade, Serbia
4. Prof. Vladimir Jakovljević
Faculty of Medicine, University of Kragujevac, Serbia
5. Prof. Petar Bulat
Faculty of Medicine, University of Belgrade, Serbia
6. Prof. Martin Henman
Trinity College Dublin, Ireland
7. Prof. Afonso Cavaco
Faculty of Pharmacy, University of Lisbon, Portugal
8. Prof. Imre Boncz
Faculty of Health Sciences, University of Pécs, Hungary
9. Prof. Dragana Milutinović
Faculty of Medicine, University of Novi Sad, Serbia
10. Prof. Guenka Petrova
Faculty of Pharmacy, Medical University Sofia, Bulgaria
11. Prof. Biljana Božin
Faculty of Medicine, University of Novi Sad, Serbia
12. Assist. Prof. Dragana Simin
Faculty of Medicine, University of Novi Sad, Serbia
13. Assist. Prof. Sanja Vujkov
Faculty of Medicine, University of Novi Sad, Serbia
14. Prof. Jelena Parojčić
Faculty of Pharmacy, University of Belgrade, Serbia
15. Prof. Vladmila Bojanić
Faculty of Medicine, University of Niš, Serbia

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР:

1. Проф. др сц. мед. Зоран Комазец
Медицински факултет, Универзите у Новом Саду, председник
2. Проф. др сц. мед. Драгана Милутиновић
Медицински факултет, Универзите у Новом Саду, заменик председника
3. Проф. др сц. мед. Будимка Новаковић
Медицински факултет, Универзите у Новом Саду
4. Доц. др сц. мед. Драгана Симин
Медицински факултет, Универзите у Новом Саду
5. Доц. др сц. мед. Сања Вујков
Медицински факултет, Универзите у Новом Саду
6. Доц. др сц. мед. Гордана Јовановић
Медицински факултет, Универзите у Новом Саду

ORGANIZING COMMITTEE:

1. Prof. Zoran Komazec
Faculty of Medicine, University of Novi Sad, Serbia, Chairman
2. Prof. Dragana Milutinović
Faculty of Medicine, University of Novi Sad, Serbia, Co-Chairman
3. Prof. Budimka Novaković
Faculty of Medicine, University of Novi Sad
4. Assist. Prof. Dragana Simin
Faculty of Medicine, University of Novi Sad
5. Assist. Prof. Sanja Vujkov
Faculty of Medicine, University of Novi Sad
6. Assist. Prof. Gordana Jovanović
Faculty of Medicine, University of Novi Sad

Поштоване колеге и пријатељи,

Задовољство нам је да Вас позовемо да учествујете у националном симпозију ReFEEHS пројекта са међународним учешћем „Актуелна пракса и изазови у интерпрофесионалном образовању здравствених радника“ који ће се одржати од 17. до 19. Новембра 2016.

Током симпозијума који је део *Reinforcement of the Framework for Experiential Education in Healthcare in Serbia* - ReFEEHS пројекта који се односи на модернизацију наставног програма за здравствене раднике нагласак ће бити на развијању интерпрофесионалног образовања у циљу побољшања интерпрофесионалне праксе и колаборативне праксе. Кроз усмена предавања биће објашњене користи и баријере методе интерпрофесионалног учења како би побољшали међусобну сарадњу и квалитет здравствене заштите, а која се користи као допуна традиционалним моделима образовања у здравственој и социјалној заштити.

С обзиром да је СЗО у документу *Framework for action on Interprofessional education & collaborative practice*, истакла значај интерпрофесионалног образовања у решавању глобалних проблема у области људских ресурса и да су у појединим земљама национални здравствени системи покренули иницијативу да интерпрофесионално образовање постане саставни део образовања свих здравствених радника јер овакво образовање промовише: тимски рад, развија добре међусобне односе и сарадњу између професија, успешније усвајање знања и вештина у раду са другим професијама, као и могућност бржег професионалног развоја, полазници ће имати прилику да чују искуства из Ирске, Португала и Мађарске.

Интерпрофесионално образовање, као и друге образовне стратегије, захтева пажљиву процену ефикасности односно постигнутих исхода образовања. Утврђивање ефикасности интерпрофесионалног учења веома је сложено, јер се метода интерпрофесионалног учења различито доживљава од стране свих актера који у њему учествују. С тога ће једно од предавања бити усмерено на процену ефикасности ове методе која се спроводи пре, током и по завршетку програма.

Интерпрофесионално образовање могуће је имплементирати у свим здравственим дисциплинама, а до данас су познати ефекти његове примене у области: ургентне медицине, хирургије, палијативне неге, рехабилитације и менталне хигијене. Интерпрофесионално образовање и колаборативна пракса позитивно доприносе и у решавању најургентнијих здравствених изазова широм света зато ће се кроз три радионице покушати применити и анализирати различити образовни модули (ургентна стања, хроничне незаразне

болести и орално здравље) у чијој реализацији је примењена метода интрепрофесионалног учења.

Позивамо све колеге и студенте да активно учествују и дискутују на предавањима и радионицама.

Универзитет у Новом Саду, као домаћин и један од партнера у пројекту, позива вас у српску Атину и европски град културе за 2021.

Очекујемо и ценимо Ваше учешће, како колега из Србије, тако и из других земаља, и желимо Вам топлу добродошлицу у Новом Саду.

**У име програмског и организационог одбора,
Љиљана Тасић и Зоран Комазец**

Dear Colleagues,
Dear Friends,

It is our greatest pleasure to encourage your participation in national symposium with international participation within the framework of ReFEEHS project, entitled "Current practice and challenges in interprofessional education of health professionals" that will be held from 17 to 19 November 2016.

As a part of the *Reinforcement of the Framework for Experiential Education in Healthcare in Serbia* – ReFEEHS project aimed at improvement and modernization of educational program for healthcare professionals the main emphasis of the symposium is on the development of interprofessional education towards improvement of interprofessional and collaborative practice. Interprofessional education is a complement to traditional education models in health and social care. Through oral presentations, the advantages and limitations of interprofessional education will be explained with an aim of improving mutual cooperation and quality of healthcare.

The importance of interprofessional education in addressing global issues related to human resources was highlighted in the WHO document *Framework for action on Interprofessional education & collaborative practice*. Having in mind beneficial effects of interprofessional education such as team work promotion, improvement of mutual interprofessional collaboration, more effective adoption of knowledge and skills in working with other professions as well as possibilities for rapid professional advancement, national healthcare systems in some countries have launched new initiatives to implement interprofessional education into the education programs for all healthcare professionals. In that regard, the participants will have the opportunity to hear about the experiences from Ireland, Portugal and Hungary.

Interprofessional education as well as other education strategies requires comprehensive assessment of the effectiveness, that is, accomplished education outcomes. Establishing of the effectiveness of interprofessional education is highly complex because of different perception of the method of interprofessional education among the participants. Thus, one of the lectures will address the effectiveness of this method conducted before, during and after completion of the program.

Interprofessional education can be implemented into all health disciplines, and the effects of its application have been well established in the fields of emergency medicine, surgery, palliative care, rehabilitation and mental hygiene. Interprofessional education and collaborative practice have positive impact in solving the emerging health issues worldwide; thus, within the three workshops, we will try to apply and analyze differ-

ent education modules (emergency conditions, chronic non-infectious diseases and oral health) performed applying the method of interprofessional education.

We sincerely invite all colleagues and students to actively participate in discussions during lectures and workshops. The University of Novi Sad as the host and one of the partners in this project welcomes you to *Serbian Athens* and *European Capital of Culture 2021*.

We greatly appreciate and look forward to the participation of both our colleagues from Serbia and other countries and wish you a warm welcome to Novi Sad.

**On behalf of the Program and Organizational Board,
Ljiljana Tasić and Zoran Komazec**

ReFEEHS Дан отворених врата

Четвртак, 17. новембар 2016.

Нови Сад, Србија

11.00–15.00 Промоција и дисеминација ReFEEHS Пројекта

Хол: Медицински факултет, Нови Сад,

Хајдук Вељкова 3

ReFEEHS Трибина

Четвртак, 17. новембар 2016.

Нови Сад, Србија

**15.00–17.00 Како унапредити наставничке компетенције у
медицинској едукацији?**

Сала Ректората, Универзитет у Новом Саду,

др Зорана Ђинђића 1

ReFEEHS Симпозијум

Петак, 18. новембар 2016.

**09.30–18.00 “Актуелна пракса и изазови у
интерпрофесионалној едукацији здравствених радника”**

Амфитеатар: Медицински факултет, Нови Сад,

Хајдук Вељкова 3

Састанак чланова конзорцијума

Субота, 19. новембар 2016.

09.00–11.0 Састанак чланова радних група,

Свечана сала: Амфитеатар: Медицински факултет, Нови Сад,

Хајдук Вељкова 3

ReFEEHS Open Day
Thursday, November 17th, 2016
Novi Sad, Serbia

11.00-15.00 ReFEEHS Project Promotion and dissemination
Venue: Faculty of Medicine, Novi Sad,
Hajduk Veljkova 3

ReFEEHS Panel
Thursday, November 17th, 2016
Novi Sad, Serbia

**15.00-17.00 How to improve teaching competences
in medical education?**
Venue: Rectorate of the University of Novi Sad,
Dr Zoran Djindjic 1

ReFEEHS Thematic Workshop
Friday, November 18th, 2016

**09.30-18.00 "Current Practice and Challenges in
Interprofessional Education of Healthcare Professionals"**
Venue: Faculty of Medicine, Novi Sad,
Hajduk Veljkova 3

Project Meetings
Sunday, November 19th, 2016

09.00-12.30 Working Groups Meetings; Consortium Meeting
Venue: Faculty of Medicine, Novi Sad,
Hajduk Veljkova 3

ReFEEHS Симпозијум

**“Актуелна пракса и изазови у интерпрофесионалној
едукацији здравствених радника“**

Медицински факултет, Нови Сад, Србија

09.30-09.45 Отварање Симпозијума и добродошлица

Проф. др Душан Николић, ректор, Универзитет у Новом Саду
Проф. др сц. мед Снежана Бркић, декан, Универзитет у
Новом Саду, Медицински факултет
Проф. др Весна Мандић, помоћник министра, Министарство
просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије
Проф. др сц. мед. Берислав Векић, државни секретар,
Министарство здравља Републике Србије
Проф. др Зоран Милошевић, покрајински секретар,
Покрајински секретаријат за високо образовање и
научноистраживачку делатност
Проф. др сц. мед. Душица Ракић, заменик покрајинског
секретара, Покрајински секретаријат за високо образовање
и научноистраживачку делатност
Доц. др сц. мед. Зоран Гојковић, покрајински секретар,
Покрајински секретаријат за здравство
Доц. др сц. мед. Тихомир Дуганџија, помоћник секретара за
здравство, Покрајински секретаријат за здравство

9.45-10.00 Иницијални (улазни) тест

Прва пленарна сесија

**10.00-10.25 Појмовно одређење, развој и неопходни ресурси
за интерпрофесионално образовање**

Проф. др сц. мед. Зоран Комазец, Универзитет у Новом
Саду, Медицински факултет

**10.25-10.50 Кључне компетенције за интерпрофесионалну и
колаборативну праксу**

Проф. др Љиљана Тасић, Универзитет у Београду,
Фармацеутски факултет

**10.50-11.15 Актуелни трендови у интерпрофесионалној
пракси и образовању здравствених радника у Ирској**

Проф. Мартин Хенман, Универзитет у Даблину, Тринити
колеџ, Даблин

11.15-11.40 Актуелни трендови у интерпрофесионалној пракси и образовању здравствених радника у Португалу

Проф. др Афонсо Кавако, Универзитет у Лисабону,
Фармацеутски факултет

11.40-12.00 Пауза за кафу

12.00-12.20 Актуелни трендови у интерпрофесионалној пракси и образовању здравствених радника у Мађарској

Проф. др Дора Ендреи, Проф. др Сузана Кивеш,
Универзитет у Печују

12.20-12.40 Системи евалуације интерпрофесионалног образовања и колаборативне праксе

Доц. др сц. мед. Драгана Симин, Универзитет у Новом Саду, Медицински факултет

12.40-13.00 Спремност студената медицинских наука у Србији за интерпрофесионално образовање

Проф. др сц. мед. Драгана Милутиновић, Универзитет у Новом Саду, Медицински факултет

13.00-14.00 Пауза за ручак

Радионице

14.00-15.10 Радионица 1: Изазови и могућности интерпрофесионалног образовања у збрињавању ургентних стања

Модератори: Доц. др сц. мед. Гордана Јовановић, Доц. др сц. мед. Драгана Симин, -
Универзитет у Новом Саду, Медицински факултет

15.10-16.20 Радионица 2: Изазови и могућности интерпрофесионалног образовања у збрињавању хроничних незаразних болести

Модератори: Проф. др сц. мед. Будимка Новаковић, Универзитет у Новом Саду, Медицински факултет, Доц. др Марина Одаловић, Универзитет у Београду, Фармацеутски факултет

16.30-17.30 Радионица 3: Изазови и могућности интерпрофесионалног образовања у унапређењу оралног здравља

Модератор: Доц. др сц. мед. Сања Вујков, Универзитет у Новом Саду, Медицински факултет

17.30-17.45 Завршна евалуација

17.45-18.00 Затварање симпозијума и додела сертификата

ReFEEHS Састанак чланова конзорцијума

Субота, 19. новембар 2016.

Нови Сад, Србија

09.00-11.00 Састанци ReFEEHS радних група

Радна група за учење засновано на искуству

Радна група за интерпрофесионално учење

Радна група за развој наставничких компетенција

Радна група за дисеминацију

Радна група за квалитет

11.15 – 12.30 Састанак ReFEEHS конзорцијума

11.15 – 11.30 Уводни извештај, Љиљана Тасић, Универзитет у Београду, Фармацеутски факултет, координатор пројекта

11.30 – 12.20 Извештаји представника ReFEEHS радних група

12.20 – 12.30 Закључци и завршна разматрања

ReFEEHS Thematic Workshop
“Current Practice and Challenges in Interprofessional Education
of Healthcare Professionals” Friday, November 18th, 2016
Novi Sad, Serbia

Agenda

09.30-09.45 Opening and welcome remarks

Prof. Dušan Nikolić, Rector of the University of Novi Sad
Prof. Snežana Brkić, Dean of the Faculty of Medicine, University of Novi Sad
Prof. Vesna Mandić, Assistant Minister of Education, Sciences and Technological Development Serbia
Prof. Berislav Vekić, State Secretary at the Ministry of Health Serbia
Prof. Zoran Milošević, Provincial Secretary of Higher Education and Science
Prof. Dušica Rakić, Assistant Provincial Secretary of Higher Education and Science
Assist. Prof. Zoran Gojković, Provincial Secretary of Healthcare
Assist. Prof. Tihomir Dugandžija, Assistant Provincial Secretary of Healthcare

9.45-10.00 Introductory evaluation

THE FIRST PLENARY SESSION

10.00-10.25 Interprofessional education: conceptual definition, development and necessary resources

Prof. Zoran Komazec, University of Novi Sad, Faculty of Medicine

10.25-10.50 Core competencies for interprofessional collaborative practice

Prof. Ljiljana Tasić, University of Belgrade, Faculty of Pharmacy

10.50-11.15 Current trends in interprofessional practice and education of healthcare professionals in Ireland

Prof. Martin Henman, University of Dublin, Trinity College Dublin

11.15-11.40 Current trends in interprofessional practice and education of healthcare professionals in Portugal

Prof. Afonso Cavaco, University of Lisbon, Faculty of Pharmacy

11.40-12.00 Coffee break

12.00-12.20 Current trends in interprofessional practice and education of healthcare professionals in Hungary

Prof. Dóra Endrei, Prof. Zsuzsanna Kívés, University of Pecs

12.20-12.40 Evaluation of interprofessional education and collaborative practice

Assist. Prof. Dragana Simin, University of Novi Sad, Faculty of Medicine

12.40-13.00 The readiness of healthcare sciences students for interprofessional education

Prof. Dragana Milutinović, University of Novi Sad, Faculty of Medicine

13.00-14.00 Lunch break

WORKSHOP SESSION

14.00-15.10 Workshop 1: Challenges and opportunities of interprofessional education in managing critically ill patients

Moderators: Assist. Prof. Gordana Jovanović, Assist. Prof. Dragana Simin, - University of Novi Sad, Faculty of Medicine

15.10-16.20 Workshop 2: Challenges and opportunities of interprofessional education in managing chronic non-communicable diseases

Moderators: Prof. Budimka Novaković, University of Novi Sad, Faculty of Medicine
Medicine, Assist. Prof. Marina Odalović, University of Belgrade, Faculty of Pharmacy

16.30-17.30 Workshop 3: Challenges and opportunities of interprofessional education in oral health promotion

Moderators: Assist. Prof. Sanja Vujkov, University of Novi Sad - Faculty of Medicine

17.30-17.45 Final evaluation

17.45-18.00 Closing of the Symposium and certification awards

ReFEEHS Project Meetings
Sunday, November 19th, 2016
Novi Sad, Serbia

09.00-11.00 Working Groups Meetings

Experiential Education Working Group
Interprofessional Working Group
Teaching Competencies Development Working Group
Dissemination Working Group
Quality Working Group

11.15 – 12.30 Consortium Meeting

11.15 – 11.30 Introductory report, Ljiljana Tasić, Project coordinator
11.30 – 12.20 Working Groups Leaders reports
12.20 – 12.30 Closing remarks

ЗБОРНИК САЖЕТАКА

PROCEEDINGS BOOK

Биографија

Зоран Комазец је завршио Медицински факултет Универзитета у Новом Саду 1994. године, од 1995. године запослен на Клиници за болести ува, грла и носа Клиничког центра Војводине. Специјалистички испит из оториноларингологије положио 2000. године, а ужу специјализацију из аудиологије 2003. године.

Магистарски рад “Корелација прага слуха одређеног тоналном аудиометријом, раним аудитивним евоцираним потенцијалима и стапедијус рефлексом” одбранио 1999. године, а докторску дисертацију “Анализа функционалних карактеристика медијалног оливокохлеарног система” 2004. године.

Од 1997. године запослен на Медицинском факултету Универзитета у Новом Саду на коме је биран у сва звања од асистента приправника до редовног професора 2015. године. Ангажован за извођење наставе из предмета Аудиологија на Универзитету у Београду на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију.

Од 2010-2015 био шеф Катедре за оториноларингологију Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду која је у том период бира на анкетама студената за најбољу Катедру Медицинског факултета. Носилац признања за најбољег предавача Медицинског факултета у Новом Саду, као и повеље КЦ Војводине за унапређење рада. Од 2015. године продекан за наставу Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду.

Учествовао у четири домаћа и међународна пројекта, и организовао око 20 симпозијума и курсева континуиране медицине едукације.

ИНТЕРПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ: ПОЈМОВНО ОДРЕЂЕЊЕ, РАЗВОЈ И НЕОПХОДНИ РЕСУРСИ

Проф. др сц. мед. Зоран Комазец, Медицински факултет,
Универзитета у Новом Саду, Србија

Зашто и шта је интерпрофесионално образовање?

Данас је готово не замисливо да једна професија сама може одговорити и решити бројне проблеме који пацијенти имају, било да су у питању болесна деца, повређени адолесценти, дисфункционалне породице, особе са хроничним незаразним болестима или старији пацијенти. Према резултатима постојећих истраживања професионалне грешке често настају из разлога неуспешне и неадекватне комуникације и недефинисаних односа између здравствених радника. С тога се верује да заједничко учење или обука може побољшати колаборативну праксу, која ће омогућити свеобухватан третман пацијента и смањити стопу грешака повезаних са пружањем здравствене заштите.

Интерпрофесионално образовање има различите називе, као што је мултипрофесионално образовање или интердисциплинарно учење, а често и различите дефиниције. Дефиниција која се најчешће користи је она коју је 1997. године дао Центар за унапређење интерпрофесионалног образовања у Великој Британији (CAIPE) “Интерпрофесионално образовање (IPE) је када две или више професија уче са другима, од других и о другима да би побољшали међусобну сарадњу и квалитет здравствене заштите”.

Интерпрофесионално образовање треба разликовати од мултипрофесионалног образовања који подразумева ситуације у којима две или више професија уче заједно без намерне и систематичне интеракције. Код мултипрофесионалног образовања постоји могућност да се „нешто случајно“ научи о другим професијама. Заједничка предавања се чешће примењују из економских разлога, а не образовних принципа. Мултипрофесионално образовање је можда заиста економски исплативо, међутим постоје спорадични докази да се њиме у ствари могу појачати постојећи интерпрофесионални стереотипи.

Програми интерпрофесионалног образовања могу трајати различито дуго, бити организовани од стране универзитета или здравствених установа, реализовани у учионицама или у радном окружењу, путем учења на даљину или комбиновано. У програмима

интерпрофесионалног образовања може учествовати велики број студената и наставника, али и мали број, а могу се реализовати на свим нивоима образовања (основним, мастер или докторским студијама).

Покренута су бројна питања о томе да ли ову образовну стратегију треба применити пре и после стицања квалификација. Узимајући у обзир да су негативни стереотипи једне професије према другој, које је тешко исправити у каснијем периоду, потврђени код студената основних студија може се закључити да за примену заједничког учења важи правило – што пре то боље.

У програмима интерпрофесионалног образовања могу се у зависности од теме, искуства наставника применити различите наставне методе: проблемски засновано учење (PBL), учење засновано на размени, активности, обсервацији, симулацији или практичном раду, електронско учење, комбиновано учење (е-учење и учење лицем у лице) или традиционално усмено предавање. Кретаивни наставници мењају приступе у учењу, поштујући основне дидактичке принципе.

Развој интерпрофесионалног образовања

Интерпрофесионално образовање је први пут уведено у област здравства и социјалне заштите пре четрдесет година као спорадична иницијатива у Северној Америци и Европи. SZO прихвата ову образовну стратегију двадесет година касније (1988. године) и промовише је у интернационалну активност коју данас имамо.

Слика 1. Систем имплементације интерпрофесионалног образовања

И друге међународне организације као што је Организација за економску сарадњу и развој (*Organization for Economic Co-operation and Development*) и Светска федерација за медицинско образовање (*World Federation of Medical Education*), такође су усвојили и подржали ову образовну иницијативу. Међутим, развој интерпрофесионалног образовања на националним нивоима је веома различит.

Неопходни ресурси за интерпрофесионално образовање

Имплементација интерпрофесионалног образовања у образовне и установе здравствене и социјалне заштите представља веома сложен систем (слика 1.), а кључни елементи су: студенти, наставници и институције.

Литература

1. Meleis AI. Interprofessional Education: A Summary of Reports and Barriers to Recommendations. *J Nurs Scholarsh.* 2016; 48(1):106–12.
2. Nandan M, Scott PA. Interprofessional practice and education: Holistic approaches to complex health care challenges. *J Allied Health.* 2014; 43(3):150–6.
3. Barr H, Freeth D, Hammick M, Koppel I, Reeves S. The evidence base and recommendations for interprofessional education in health and social care. *J Interprof Care.* 2006; 20(1):75–8.
4. Oandasan I, Reeves S. Key elements for interprofessional education. Part 1: The learner, the educator and the learning context. *J Interprof Care.* 2005; 19(SUPPL. 1):21-38.
5. Oandasan I, Reeves S. Key elements of interprofessional education. Part 2. Factors, processes and outcomes. *J Interprof Care.* 2005; 19(SUPPL. 1):39-48.

Биографија

Проф. др Љиљана Тасић је дипломирала на Фармацеутском факултету Универзитета у Београду 1976. године. Истраживачку каријеру је започела у Галеници - ИНСТИТУТ (Београд-Земун, 1977-1989. године). Магистарску тезу је одбранила 1984. године у области фармацеутске технологије. Докторску тезу је одбранила на Albert Szent-Gyorgy Medical University (ASGMU), у Сегедину, Мађарска 1997. године. Звање мастер у области клиничких истраживања

(истраживање здравствених исхода) је стекла на *Vienna School of clinical research* 2004. године.

Академску каријеру је започела 1989. године, од позиције асистента до редовног професора. Професор др. Тасић је оснивач Катедре за социјалну фармацију и фармацеутско законодавство (2007. година) где је и наставник (социјална фармација, фармацеутско законодавство, здравствени менаџмент, фармацеутска пракса). Од 2012. године је руководилац Центра за развој фармацеутске и биохемијске праксе.

Објавила је 170 публикација (44 чланка у пуном тексту *сци индек*), три наест поглавља у монографијама и књигама, четири књиге за основне и постдипломске студије и презентовала је радове на научним конференцијама. Проф. др Тасић је била рецензент у неколико престижних часописа. Водећи је оцењивач за системе QMS у ЕУ шеми. 2014. године била је гостујући професор на *School of Pharmacy, Queensland University*, у Бризбејну, Аустралија.

Члан је: Фармацеутског друштва Србије, Фармацеутске коморе Србије, Јединственог Удружења Србије за квалитет и стандардизацију (JUSK), Међународног удружење фармацеута (FIP), International Society of Pharmacoepidemiology and Outcomes (ISPOR), Европске мрежа за фармацеутску здравствену заштиту (PCNE). Била је учесник и координатор у два ЕУ Темпус пројекта: *Postgraduate Qualification in Pharmacy: The Way Forward; Improvement of Students Internship in Serbia*. У ЕУ COST Action IS1402 *Ageism - a multi-national, interdisciplinary perspective* учествује као национални координатор (2014-2018. година), а у ЕУ COST Action CA15222 *European Network for cost containment and improved quality of health care* (2016-2018) је учесник. Тренутно је координатор Ерасмус+ ReFEEHS пројекта (2015-2018. година).

Актуелне истраживачке теме: здравствени менаџмент, фармацеутска пракса, социјална фармација, фармакоепидемиологија, квалитет у здравственој заштити, јавно здравље, компетенције и професионални развој.

КЉУЧНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ ЗА ИНТЕРПРОФЕСИОНАЛНУ КОЛАБОРАТИВНУ ПРАКСУ

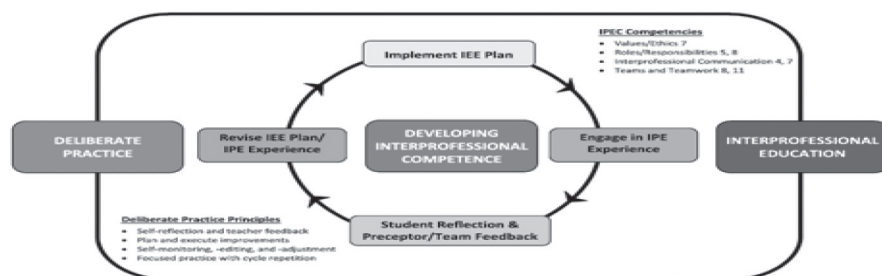
Проф. др Љиљана Тасић, Фармацеутски факултет,
Универзитет у Београду, Србија

Сведоци смо друштвених промена које се огледају у различитим модалитетима редизајна здравственог, образовног, социјалног система, кроз иновације, интердисциплинарност, дуално образовање (образовања кроз и у пракси – искуствено учење, енг. *Experiential Education EE*), колаборативну праксу, интерпрофесионално образовање (енг. *Interprofessional Education-IPE*) а све у тежњи да се унапреди квалитет образовања здравствених радника, чиме би се унапредио и квалитет здравствене заштите кроз исходе овакве праксе. Ове промене се брижљиво планирају, обликују, спроводе и изучавају како сами исходи и тако и учинци (импакт) на целокупно друштво, а све то је базирано на научним доказима. Такође смо свесни да пут од професионалних квалификација, кроз целоживотно учење, данас тражи од свих нас да спознамо оквире компетенција, што укључује много комплекснији приступ и свестан развој свих актера, а посебно у образовном и здравственом сектору.

Компетенција је способност да се праве свесни избори из репертоара понашања у ситуацијама и при задацима у обављању професионалне праксе применом и интеграцијом знања, вештина и процене, понашања и личних вредности, у сагласности са професионалном улогом и одговорностима (1).

Професионални оквир компетенција (фармацеута, а слично је и код осталих здравствених професија) укључује три кластера/ домена који у сваком домену имају одређени број компетенција-КК: стручне компетенције (КК1-8), организацију и управљање (КК9-14), професионалне и личне компетенције (КК15-20) (2).

Кључне компетенције којима треба да тежимо у ИПЕ као предуслову колаборативне праксе у оквиру концепта интерпрофесионално образовања компетентних стручњака (IPOCKS), а базирано на теорији слободне сарадње, укључује 38 компетенција распоређене у следећа четири домена: **вредности/етика** у интерпрофесионалној пракси (10 компетенција), **улоге/одговорности** (9 компетенција), **интерпрофесионална комуникација** (8 компетенција), **тим и тимски рад** (11 компетенција) (3) (слика 1.).

Слика 1. Развој интерпрофесионалних компетенција

Слика 1. илуструје конкретне кључне домене компетенција, базичне принципе овакве радне праксе, и цикличне кораке, и то: имплементација IEE плана; укључивања свих актера у IPE искуство; рефлексција студената и ментора праксе/у тимском раду где сагледавамо повратне информације; и у наредном кораку овог цикличног кретања ревидирамо IEE plan/IPE искуство (3). На овај начин се може спровести IPE када је она ослобођена тј. не базира се на формалним/законским обавезама, него на развоју интерпрофесионалних компетенција наставника, сарадника, ментора праксе (енг. *perceptora*) и студената здравствених наука.

Као предуслова колаборативне праксе, а пре било каквог успостављања IPE, нужно је постојање воље од стране наставника, сарадника и ментора клиничке праксе, као и студената, а да преброде традиционалне комуникационе и интерпрофесионалне баријере; такође је потребна политичка воља исказане кроз Стратегије и Акционе планове, као и стандарде квалитета образовања, као и стандарде и процедуре лиценцирања здравствених радника. Искуства и примери IPEC из развијених земаља (САД, Аустралија) биће приказани са назнаком критичних тачака (тимски рад!). Први резултати ReFEEHS истраживања познавања овог концепта, ставови и мотивације/вољности наставника, сарадника и ментора клиничке праксе да се IPEC дизајнира и спроведе у академским и здравственим институцијама у Србији, ће биће представљени, и послужиће као основ за даљи развој образовања студената здравствених наука.

Литература:

1. Govaerts MJB. Educational competencies or education for professional competence? Med Educ 2008; 42(3):234–6.
2. A Global Competency Framework, Ver 1.FIP Pharmacy Education Taskforce 2010. [poslednji pristup 23.10.2016] Dostupno na: https://www.fip.org/files/fip/PharmacyEducation/GbCF_v1.pdf
3. Wang M.J, Zorek J.A. Deliberate Practice as a Theoretical Framework for Interprofessional Experiential Education, Frontier in Pharmacology, July 2016|Volume7|Article188, <http://dx.doi.org/10.3389/fphar.2016.00188>

Resume

Dr Martin Henman is Associate Professor in the Practice of Pharmacy and Co-ordinator of the Centre for the Practice of Pharmacy in Trinity College Dublin. In 2006, he was presented with the Provost's Teaching Awards in recognition of the excellence of his contribution to teaching and learning in TCD. He is a registered pharmacist in Ireland and is a member of the Steering Group of the Irish Institute for Pharmacy which is responsible for CPD. Dr Henman is a member and past Chairperson of Pharmaceutical Care Network Europe (PCNE) and with them between 1998 and 2000 carried out a Europe-wide study of the care of the elderly and produced a report on Pharmaceutical Care and the Pharmacy curriculum. He is a fellow of the European Society of Clinical Pharmacy and was chair of the 2011 ESCP annual symposium in Dublin. He has published papers on Pharmaceutical Care, Pharmaceutical Policy, Cancer, Palliative Care, Pharmacoepidemiology, Medicines use in the Elderly and in People with Intellectual Disability and Pharmacy education and competency development. His main research at the moment is on optimising medicines and supplement use in two national cohort studies, the Irish Longitudinal Study on Ageing (TILDA) and in the Intellectual Disability Supplement of TILDA.

CURRENT TRENDS IN INTERPROFESSIONAL PRACTICE AND THE EDUCATION OF HEALTHCARE PROFESSIONALS IN IRELAND

Assoc. Prof. Martin Henman, Trinity College Dublin, Ireland

Ireland's Health System includes both public (largely free at the point of delivery) and private practice. This helped to create a culture of seeking direct access to specialists which limited the development of Primary Care. It also reinforced a model of specialist dominance which contributed to each of the Health Professions, including each of the Clinical specialities within Medicine, developing separately with limited Interprofessional Practice. It also helped to impede the introduction of Interprofessional Education. Trinity College Dublin's Faculty of Health Sciences comprises four Schools; Dental Science, Medicine, Nursing and Midwifery and Pharmacy and Pharmaceutical Sciences. The School of Medicine incorporates the Physiotherapy, Occupational Therapy and Radiation Therapy as disciplines. The Faculty is committed to Interdisciplinary Education as a necessary formative experience for professionals who will practice in multidisciplinary teams when they graduate. An Interprofessional Learning workshop is provided in the Faculty to students from each of the Schools. A series of case studies devised by academic staff to enable each professional to contribute to the assessment, planning, implementation and follow up for the patient are provided to students in advance of the workshop via a Virtual Learning Environment. Academic staffs from each of the Schools facilitate the workshops and help students demonstrate what their contribution would be by presenting it to the workshop group as a whole. The format, content and assessment have all been favourable received by students and staff. As a result, the Faculty has provided resources to create and support a post, Assistant Professor in Interprofessional Learning, to continue the development of Interprofessional Learning in the Faculty.

Resume

Afonso Cavaco is an associate professor in social pharmacy at the Faculty of Pharmacy, University of Lisbon (Portugal). He holds a pharmacy degree from the same university, a PhD in Pharmacy Practice and Policy from the University of London (UK) and post-doc from the Johns Hopkins University (USA).

Afonso's scholar experience comprises fulltime work and research at the University of Oslo (Norway), University of Helsinki (Finland) and Hacettepe University (Turkey). He has more than 30 original full-papers published in indexed scientific journals with impact factor, being his present research interests on customer-provider interaction studies (including non-verbal communication), health information and patient safety.

CURRENT TRENDS IN INTERPROFESSIONAL PRACTICE AND EDUCATION OF HEALTHCARE PROFESSIONALS IN PORTUGAL

**Assoc. Prof. Afonso Cavaco, Faculty of Pharmacy,
University of Lisbon, Portugal**

The presentation will focus briefly on the status of healthcare professions interprofessional education in Portugal. Examples of interprofessional practice will be provided, mainly regarding community and hospital settings for the pharmaceutical profession interaction with other healthcare providers.

Resume

Dr. Dóra Endrei graduated as a medical doctor from the University Medical School of Pécs in 1990. She obtained her professional qualification in internal medicine in 1997 and in angiology in 2016. In 2001 she completed her postgraduate medical-legal qualification degree at the Faculty of Law of the University of Pécs. She received her M.Sc. degree in health care management from the Semmelweis University Health Services Management Training Center in 2013. She successfully defended her Ph.D. thesis in 2013 at the Health Sciences Doctoral School of the University of Pécs.

She has been working as an internist at the 1st Department of Internal Medicine between 1990-1997 and from 2007 on. From 1998 to 2007 she worked for the City Council of Pécs as a referent for health care services. Dr. Dóra Endrei is the deputy director-general of the Clinical Center and senior lecturer at the Institute for Health Insurance of the University of Pécs.

Resume

Zsuzsanna Kives – graduated in the BSc in Nursing followed MSc in Nursing at Faculty of Health Sciences University of Pécs, currently functioning as PhD candidate in the Doctoral School of Faculty of Health Sciences University of Pécs.

Ten years experience in lecturing different subjects like Public Health Sciences, Public Health Medicine, Epidemiology and Nutrition Policy, Demography, Research Methodology and Biostatistics in BSc and MSc programs in Hungarian and Bsc program in English at the Faculty of Health Sciences University of Pécs. Involved in development of graduate courses in Research Methodology and Biostatistics (BSc and MSc) and Transcultural Nursing (MSc). Ten years experience as Register Nurse in Clinics in the ICU.

Research interest: Epidemiology of non-infectious diseases, diagnostic delay in cancer, organised screenings.

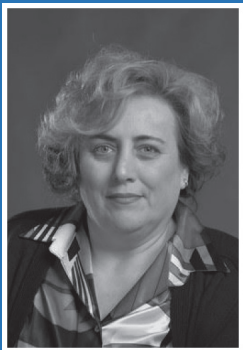
22 Research Papers in the ISI/Web of Science journals; 36 presentations at national and international scientific and professional meetings, additionally 8 chapters in diverse university textbooks.

CURRENT TRENDS IN INTERPROFESSIONAL PRACTICE AND EDUCATION OF HEALTHCARE PROFESSIONALS IN HUNGARY

Dóra Endrei, Zsuzsanna Kívés

Institute for Health Insurance, University of Pécs, Hungary

Interprofessional education became a hot topic in the past year in medical and health sciences education. According to the definition of WHO interprofessional education occurs when students from two or more professions learn about, from and with each other to enable effective collaboration and improve health outcomes. Our presentation is about the master of sciences programme in Health Care Management and the master of sciences programme in Public Health. Both programmes are designed for students with different professional background (Health sciences, Medicine, Economics, Law, Recreation), and teachers from many disciplines represent a wide variety of professions. The subjects also provides a broad range of sciences. Our experiences shows that Hungarian M.Sc. programmens in health care management and in public health are a practical example for interprofessional education.

Биографија

Драгана Симин завршила је средњу медицинску школу у Новом Саду, а Вишу медицинску школу у Београду. На Медицинском факултету Универзитета у Новом Саду завршила је основне и академске студије здравствене неге. Докторске студије завршила је на истом факултету у јулу 2014. године, одбраном докторске дисертације под насловом *Фактори ризика за настанак локалних компликација периферне интравенске терапије код хоспитализованих болесника*.

1987. године започела свој радни век у Јединици интензивне терапије Педијатријске клинике, Института за здравствену заштиту деце и омладине Војводине у Новом Саду, најпре као педијатријска сестра, а потом и као руководећа сестра Јединице. У Медицинској школи „7.април“ у Новом Саду, као наставник здравствене неге почиње са радом 1994. године, а од 2008 до 2016. године била је и помоћник директора за стручне предмете. Академску каријеру започиње на Медицинском факултету у Новом Саду 2008. године избором за сарадника у настави, 2010. године у звање асистента, а 2015. у звање доцента за ужу научну област здравствена нега. Учествоје у реализацији неколико наставних предмета на основним и мастер студијама, њен педагошки рад од стране студената поред високе оцене вреднован је и чланском картом омиљених извођача вежби у 2011 и 2012. години.

Научни и стручни рад потврдила је и ауторством у већем броју радова публикованих у часописима међународног и националног значаја, као и у зборницима научно стручних скупова у земљи и иностранству. Предмет њеног интересовања су различите области практичног сестринства, образовање и развој сестринске праксе. Аутор је неколико поглавља уџбеника намењеног студентима сестринства. Члан је научног одбора часописа, чији је издавач национално удружење медицинских сестара и рецензент у националним и међународним часописима.

Свој професионални ангажман остварила је и учешћем у реализацији већег броја програма из области континуиране медицинске едукације и три програма за стручно усавршавање запослених у образовању.

Учествовала је у пројекту *Унапређење превентивних мера и поступака у збрињавању онколошких болесника са лимфедемом екстремитета*, финансираног од Града Новог Сада, Градске управе за здравство.

ЕВАЛУАЦИЈА ИНТЕРПРОФЕСИОНАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА И КОЛАБОРАТИВНЕ ПРАКСЕ

Доц. др сц. мед. Драгана Симин, Медицински факултет,
Универзитета у Новом Саду, Србија

Увод. Евалуација ефикасности интерпрофесионалног образовања (*Interprofessional education, IPE*) веома је сложена. Подаци добијени у процесу евалуације пружају информације у виду корисних импликација за развој ове образовне стратегије наставницима, истраживачима и креаторима образовних програма. Циљ овог рада је приказ основних аспеката евалуације интерпрофесионалног образовања као првог корака ка колаборативној пракси.

Материјал и методе. Електронска база MEDLINE користила се за проналажење емпиријских и прегледних радова. Претраживање базе укључивало је примену две или три кључне речи по MeSH-у: *interprofessional education, interprofessional learning, evaluation*. Анализом су обухваћени радови на енглеском језику.

Резултати. Током последњих двадесет година бележи се пораст евалуативних активности које имају за циљ квантитативну и квалитативну процену процеса и исхода повезаних са интерпрофесионалним образовањем. С'обзиром да контекст евалуације везане за ИПЕ може имати различиту сврху, јасна идеја о циљу евалуације је кључна.

Ефективна примена свих принципа интерпрофесионалног образовања подразумева сарадњу између ресорних министарстава при владама, статутарних и регулаторних тела, образовних установа, професионалних удружења, корисника и даваоца услуга у систему здравствене и социјалне заштите. Утврђивање ефикасности интерпрофесионалног образовања такође је веома сложено. Појединачно се метода интерпрофесионалног учења различито доживљава. С'обзиром да се захтеви за процену ефикасности и ефективности често повезују и са неопходношћу за мерењем, праћење исхода захтева добро дизајниране истраживачке студије које евалуирају све аспекте интерпрофесионалног образовања.

Према времену спровођења евалуација може бити формативна и сумативна. Формативна, континуирана, евалуација има за циљ прикупљања података за стално унапређење ИПЕ активности док сумативна, завршна, процењује коначан утицај и ефективност IPE активности.

Процена остварености исхода углавном се врши према моделу који је креирао Барр са сарадницима 2005. године, а на основу класичног Киркаптрицк-овог модела за процену исхода у образовању.

Наведени модел садржи шест нехијерахијских нивоа: *први ниво* – реакција; *други „а“* – промена ставова и перцепције; *други „б“* – стицање знања и вештина; *трећи* – промене у понашању; *четврти „а“* – промене у организационој пракси и *четврти „б“ ниво* – корист за корисника услуга.

Дисеминација резултата евалуације је критичан сегмент сваког процеса евалуације који укључује: састанке на локалном нивоу, националне и међународне скупове, саопштења у стручним и научним часописима, публикације у виду билтена институција и регулаторних тела, дисеминацију путем веб страна и друштвених мрежа.

У процесу анализе и синтезе резултата добијених евалуацијом IPE активности поједини аутори препоручују примену ЗП модела (*pre-sage, процесс, продукт*), првобитно креираног од стране Biggs-а. Примена овог модела веома је корисна „размрси комплексну мрежа фактора који промовишу или инхибишу успех ИПЕ иницијатива“. Посебно се овај модел показао значајним у истицању кључног значаја и утицаја полазних (*pre-sage*) фактора у односу на факторе процеса и продукта.

Различит приступ у имплементацији ИПЕ у образовне циклусе на факултетима здравствених наука (различити наставни планови и програми, трајање ИПЕ курсева, различите студијске групе), као и дизајн студија (квази-експерименталне, експлоративне и др.) допринео је да евалуација ових студија мета – анализом практично није могућа. Наративни приступ у анализи и синтези емпиријских података од стране појединих аутора, даје значајне теоријске поставке за развој ИПЕ и колаборативне праксе.

Закључак. Многи аспекти интерпрофесионалног образовања као првог корака ка колаборативној пракси, засновани су и даље се развијају на основу резултата квалитетне и комперхензивне евалуације.

Литеаратура:

1. Reeves S, Fletcher S, Barr H, Birch I, Boet S, Davies N, et al. A BEME systematic review of the effects of interprofessional education: BEME Guide No. 39. *Med Teach* 2016;38(7):656-668.
2. Hammick M, Freeth D, Koppel I, Reeves S, Barr H. A best evidence systematic review of interprofessional education: BEME Guide no. 9. *Med Teach* 2007;29(8):735-751.
3. Reeves S, Boet S, Zierler B, Kitto S. Interprofessional Education and Practice Guide No. 3: Evaluating interprofessional education. *J Interprof Care* 2015;29(4):305-312.
4. Tsakitzidis G, Timmermans O, Callewaert N, Truijten S, Meulemans H, Van Royen P. Participant evaluation of an education module on interprofessional collaboration for students in healthcare studies. *BMC Med Educ* 2015;15(1).
5. Ward LD, Bray BS, Odom-Maryon TL, Richardson B, Purath J, Woodard LJ, et al. Development, Implementation and Evaluation of a Longitudinal Interprofessional Education Project. *J Interprofessional Educ Pract* 2016;3:35-41.

Биографија

Драгана Милутиновић завршила је Вишу медицинску школу, а потом и Дефектолошки факултет у Београду. На Медицинском факултету Универзитета у Новом Саду завршила је магистарске студије и докторске студије јавног здравља 2009. године.

Радни век започела је пре више од двадесет пет година на одељењу операционих сала, Хируршких клиника, Клиничког центра Војводине, потом наставила рад као наставник здравствене неге у средњој медицинској школи "7. април" у Новом Саду. Од 2003—до сада запослена на Медицинском факултету, где академску каријеру започиње избором у звање асистента приправника за ужу научну област здравствена нега. Данас има звање ванредног професора, шеф је Катедре за здравствену негу и учествује у извођењу наставе на свим нивоима студија (основне, мастер и докторске). Гостујући је професор на Медицинском факултету у Осијеку (Република Хрватска) на стручном студију сестринства.

Научним и стручним радом остварила је преко сто радова објављених у међународним, националним часописима, зборницима научно стручних скупова у земљи и иностранству, а као аутор публиковала је један уџбеник, практикум и репетиторијум тест-питања. Члан је уређивачког одбора два национална часописа и рецензент у националним и међународним часописима.

Поред актуелног учешћа у Ерасмус+ пројекту ReFEEHS учествовала је и у више пројеката као што су: TEMPUS пројекта REFINE: реформа образовања медицинских сестара у БиХ, пројекат Менторска подршка Ромима стипендистима који се школују за здравствене професије у организацији Центра-школе јавног здравља и здравственог менаџмента Медицинског факултета у Београду, пројекта Покрајинског секретаријата за науку и технолошки развој: Испитивање ефикасности нефармаколошких метода лечења мигрене и главобоље тензионог типа и пројекта градске управе за здравство: Унапређење превентивних мера и поступака у збрињавању онколошких болесника са лимфедемом екстремитета.

СПРЕМНОСТ СТУДЕНАТА МЕДИЦИНСКИХ НАУКА У СРБИЈИ ЗА ИНТЕРПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ

Проф. др сц. мед. Драгана Милутиновић, Медицински факултет,
Универзитета у Новом Саду, Србија

Увод

Данас постоје имплицитна очекивања да ће студенти медицинских наука ефикасно радити заједно као чланови тима унутар здравственог система. Сходно томе, не изненађује да је потреба за увођењем стратегије интерпрофесионалног учења широко прихваћена. Упркос њеној важности, могућности за учење са и о другим здравственим радницима је инсуфицијентно у многим наставним програмима, а за ефикасну примену интерпрофесионалног образовања у Србији потребно је још пуно тога урадити.

Бројне препреке за реализацију интерпрофесионалног образовања (IPE) су описане, укључујући и структуралне и организационе разлике као што су: разлика у трајању и обиму студијског програма, подршка институције, географска удаљеност, искуство наставника и сарадника, неусклађеност распореда часова, различите наставне методе и методе провере знања.

Иако бројни фактори утичу на успешно спровођење ове образовне стратегије ставови студената су међу најзначајнијим. Ставови студената могу бити базирани на различитим факторима, као што су: године живота, пол и радно искуство. С тога је од кључног значаја за едукаторе да се информишу о ставовима студената према интерпрофесионалном учењу пре дизајнирања програма како би узели о обзир њихове вредносне оријентације и веровања.

Циљ ове студије је био да процени ставове студената Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду према стратегији интерпрофесионалног учења.

Методологија

Истраживање је спроведено облику студије пресека, анкетирањем студената. Узорак су чинили студенти студијског програма: интегрисаних академских студија медицине (n=53) и основних струковних и академских студија здравствене неге (n=52).

Истраживањем је планирано и реализовано уводно петнаестоминутно предавање у циљу упознавања студената са интерпрофесионалним учењем.

The Readiness for Interprofessional Learning Scale (RIPLS) се користила за процену ставова студената. Скалу је сачињена од деветнаест тврдњи за чије се вредновање користила петостепена Ликертова скала. Све тврдње су груписане у четири субске: Тимски рад и сарадња (процењује ставове према ефектима заједничког учења), позитивни професионални идентитет (процењује позитивну оријентисаност ка заједничком учењу), негативни професионални идентитет (процењује негативну оријентисаност ка заједничком учењу) и улоге и одговорности (процењује нејасне и искрвљене представе о томе шта је нечији професионални задатак). Виши укупни скор на RIPLS и његовим субскалама указује на позитивне ставове и спремност студената за интерпрофесионално учење.

Статистичка обрада и анализа добијених резултата извршена је помоћу статистичког пакета IBM SPSS 21 Statistics, а користиле су се методе дескриптивне и инференцијалне статистике. Ставке из субске негативни професионални идентитет и улоге и одговорности су пре обраде података реверзно кодиране. Статистичка значајност одређивана је на нивоу $p < 0.05$.

Резултати

Кронбах алфа коефицијент као мера поузданости скале за цео уптник износио је 0.85, а за субскалу тимски рад и сарадња (0.87), позитивни професионални идентитет (0.84), негативни професионални идентитет (0.82) и улоге и одговорности (0.60).

Укупан RIPLS скор 74.4 указује да су студенти спремни за заједничко учење. Студенти здравствене неге, студенти женског пола и они са претходно завршеном школом из области здравства и социјалне заштите имали су статистички значајно виши укупни RIPLS скор у односу на њихове парове (студенти медицине, мушки пол и претходно завршена гимназија). Тврдње са којом су се сви студенти највише сложили јесте „Вештине тимског рада студенти свих студијских програма здравствених наука треба да науче пре дипломирања“ (4.53 ± 0.7), а потом и „У малим групама које уче да раде, студенти треба да развијају поверење и међусобно поштовање“ (4.51 ± 0.6). Тврдње са којом су се студенти најмање сложили

су „Морам усвојити много више знања и вештина него студенти другог студијског програма здравствених наука“ (2.69 ± 1.1), а потом „Улога медицинских сестара је углавном да обезбеде подршку за докторе“ (3.25 ± 1.4).

Закључак

Резултати студије указују на позитивне ставове студената здравствене неге и медицине према IPE што пружа добру основу за увођење ове образовне стратегије у наставне планове и програме првог нивоа високог образовања.

Литература

1. Williams B, Webb V. A national study of paramedic and nursing students' readiness for interprofessional learning (IPL): Results from nine universities. *Nurse Educ Today*. 2015; 35(9):e31-e37.
2. Horsburgh M, Lamdin R, Williamson E. Multiprofessional learning: the attitudes of medical, nursing and pharmacy students to shared learning. *Medical education*. 2001; 35(9):876–83.
3. Aziz Z, Teck L.C, Yen P.Y. The attitudes of medical, nursing and pharmacy students to inter-professional learning. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2011; 29:639–45.
4. Talwalkar J.S, Fahs D.B, Kayingo G, Wong R, Jeon S, Honan L. Readiness for interprofessional learning among healthcare professional students. *International journal of medical education*. 2016; 7:144–8.
5. Hertweck, M.L, Hawkins S.R, Bednarek ML, Goreczny A.J, Schreiber J.L, Sterrett S.E. Attitudes toward interprofessional education: comparing physician assistant and other health care professions students. *The Journal of Physician Assistant Education*. 2012; 23(2): 8–15.

Биографија

Гордана Јовановић (рођ. Калезић), рођена је 25.03.1973. године у Никшићу, Црна Гора. Основну школу и средњу медицинску школу „7 Април” завршава у Новом Саду. Медицински факултет у Новом Саду на смеру медицине завршава 1998. године и добија звање доктора медицине.

Од јануара 2001. год. је у сталном радном односу, на Клиници за анестезију и интензивну терапију, Клиничког центра Војводине.

Специјалистички испит из анестезиологије са реаниматологијом полаже 2006.године.

У звање доцента на Медицинском факултету изабрана је 2015. године.

Поред анестезиологије и интензивног лечења, предмет њеног сручног интересовања је и медицинска едукација. Из области едукације у медицини похађала је и учествовала на многим курсевима пројекта Светске федерације удружења анестезиолога (*World Federation of Societies of anaesthesiologists -WFSA*).

Тренутно је члан едукационог тима и Европског Удружења (*European Societies of Anaesthesiologists-ESA*) анестезиолога за семинаре посвећене едукацији анестезиолога “*Teaching How to Teach*”.

Добитница је награде „*Young Teacher Recognition Award*“ за 2011. годину за Источну Европу коју додељује европско удружење анестезиолога за најперспективније младе предаваче у Европи.

Члан је председништва Удружења анестезиолога и интензивиста Србије (УАИС) и председник едукационог комитета УАИС, члан је Европског удружења анестезиолога, члан је Секције за анестезију и интензивну терапију Друштва лекара Војводине Српског Лекарског друштва.

Удата је и мајка двоје деце.

ИЗАЗОВИ И МОГУЋНОСТИ ИНТЕРПРОФЕСИОНАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА У УРГЕНТНОЈ МЕДИЦИНИ

Доц. др сц. мед. Гордана Јовановић, Медицински факултет,
Универзитета у Новом Саду, Србија

Доц. др сц. мед. Драгана Симин, Медицински факултет,
Универзитета у Новом Саду, Србија

Збрињавање критично оболелог-повређеног пацијента захтева низ процедура у чијој реализацији партиципирају здравствени радници различитих професија и различитих дисциплина унутар једне професије. Иницијални третман ових пацијената често је комплексан и захтева добро уигран тимски приступ са јасном поделом улога и одговорности сваког члана тима.

Традиционално највећи број услуга у области ургентне медицине пружају лекари и медицинске сестре, међутим у савремено оријентисаном приступу у овој области медицине, тимови су све сложенији по свом саставу. Промене у пружању услуга у ургентној медицини често мењају и границе које дефинишу улоге и одговорности различитих здравствених професија. На међународном нивоу професионално образовање здравствених радника говори о овој промени кроз одредбе интерпрофесионалног образовања (*Interprofessional learning, IPE*), као “учења са другима, од других и о другима”. С’обзиром на захтеве савремене ургентне медицине, како током иницијалног збрињавања, тако током даље неге и континуиране бриге за пацијента на различитим нивоима здравствене заштите примена ове образовне стратегије је круцијална. Посебно са аспекта да су кључни елементи ИПЕ засновани на потреби да се развију флексибилни тимски радници са високим нивоом професионалних и комуникационих вештина који разумеју допринос сваке здравствене професије и дисциплине.

Интерпрофесионално образовање се може посматрати и као савремени наставни систем, којим се студентима пружа могућност активног заједничког учења. Иако у пракси не постоји јединствен ИПЕ модел, сваки модел подразумева тимски рад кроз рад у малој групи. Групно решавање проблема је ефективније од индивидуалног посебно код учења заснованог на решавању проблема које користи

теорију тимског рада фокусирану на сарадњи унутар групе. Основне детерминанте ефективности групе које су идентификоване овим учењем укључују став сваког члана у односу на личне циљеве, разумевање задатка и разумевање процеса групе. Ефективност групе студената у тимском раду зависи и од величине групе, фазе развоја групе, претходних знања и вештина чланова групе, као и од природе, јасноће и критеријума који су дати за успешно постизање задатка. Такође и контекст у односу на физичко окружење, време и додељене ресурсе и многи други спољашњи организациони фактори битно утичу на ефективност саме групе.

Учење засновано на примени симулације саставни је део већине ИПЕ програма, а посебно оних за стицање знања, вештина и ставова за рад у ургентној медицини. Симулације се могу реализовати на различите начине играњем улога, методом приказа случаја, рачунарском симулацијом, применом модела пацијент-симулатора у окружењу које делимично или потпуно опонаша реалне клиничке услове. Од посебног значаја је примена модела симулатора. Модели који се користе у симулацији се разликују у реалности приказа одређене ситуације, неки су мање напредни (не постоје све компоненте реалне ситуације), док неки напреднији су и знатно реалнији. Примена ових модела је од великог значаја јер се копирају ситуације из клиничке праксе, с тим што се она у овом случају одвија у сигурном животном окружењу, без могућности да се нашкоди пацијенту. Данас већина факултета здравствене струке поседује симулационе центре опремљене софистицираним симулационим моделима и пропратном опремом. Позитивни исходи примене ИРЕ у оваквим центрима, потврђени су многим добро дизајнираним студијама, а улагање у ове центре данас није више питање моде већ реалне елементарне потребе образовања у области здравства.

Примена интепрофесионалног образовања данас представља и први корак ка ефективној и ефикасној колаборативној пракси у збрињавању критично оболелог-повређеног пацијента.

Литература:

1. Frenk J, Chen L, Bhutta ZA, Cohen J, Crisp N, Evans T, et al. Health professionals for a new century: Transforming education to strengthen health systems in an interdependent world. *Educ Med* 2015;16(1):9-16.
2. Partecke M, Balzer C, Finkenzeller I, Reppenhagen C, Hess U, Hahnenkamp K, et al. Interprofessional learning-development and implementation of joint medical emergency team trainings for medical and nursing students at universitätsmedizin greifswald. *GMS J Med Edu* 2016;33(2).
3. Steinemann S, Kurosawa G, Wei A, Ho N, Lim E, Soares G, et al. Role confusion and self-assessment in interprofessional trauma teams. *Am J Surg* 2016;211(2):482-488.
4. Radeschi G, Urso F, Campagna S, Berchialla P, Borga S, Mina A, et al. Factors affecting attitudes and barriers to a medical emergency team among nurses and medical doctors: A multi-centre survey. *Resuscitation* 2015;88:92-98.
5. Sauter TC, Hautz WE, Hostettler S, Brodmann-Maeder M, Martinolli L, Lehmann B, et al. Interprofessional and interdisciplinary simulation-based training leads to safe sedation procedures in the emergency department. *Scand J Trauma Resusc Emerg Med* 2016;24(1).

Биографија

Др Будимка Новаковић је редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду и субспецијалиста дијетотерапеут. Поред наставног и истраживачког рада, посвећана је интерпрофесионалној сарадњи и учествује на многобројним континуираним едукацијама које организују стручњаци из различитих области медицине али и немедицинских области.

Аутор је или коаутор значајног броја радова у међународним и домаћим научним и стручним часописима. Такође је аутор или коаутор неколико уџбеника и монографија.

Усавршавала се у области МНТ масовних незаразних болести у организацији Светске здравствене организације (1989), здравствене безбедности хране на тржишту у организацији Food and Agricultural organization of United Nations (Budapest, Hungary, 2000), здравствене безбедности хране добијене употребом генетички модификованих организама (United States: Washington, Saint Louis, Aims, 2001.), организацији мреже здравствене безбедности хране у југоисточној Европи (Brussels, Belgium, 2006.)

Била је сарадник у међународном ТЕМПУС пројекту «Postgraduation Qualification in Pharmacy: The Way Forward», JP 158897 – 2009 у периоду од 2009. године до 2012. године чији је носилац био Фармацеутски факултет Универзитета у Београду.

Поред актуелног учешћа у Erasmus+ пројекту ReFEEHS учествује и у истраживачком пројекту «Introduction of safety and quality standards among private healthcare providers in the Republic of Srpska (BiH)» conducted under Technical Services Agreement with WHO.

Биографија

Марина Одаловић је доцент на Катедри за Социјалну фармацију и фармацеутско законодавство Фармацеутског факултета, Универзитета у Београду. Бави се истраживањима у области фармакоепидемиологије, фармацеутске праксе и социјалне фармације. Професионалне активности и интересовања Марине Одаловић усмерена су на квалитет додипломског образовања и развој наставничких компетенција. Током последипломског усавршавања завршила је курс под називом «Есенцијалне вештине за медицинско усавршавање» који је организовала Међународна асоцијација за медицинско усавршавање (An International Association for Medical Education). Ангажована је као секретар Erasmus+ ReFEEHS пројекта усмереног на унапређење образовања у реалном радом окружењу (студентске стручне праксе и клиничког стажа), развој интерпрофесионалног образовања и развој програма за унапређење наставничких компетенција, (2015-2018). Током периода 2010-2013 била је део тима који је био ангажован у реализацији Tempus PQPharm пројекта чији главни циљеви су били усмерени ка унапређењу програма последипломског стручног усавршавања у области фармације. Током 2014. је била ангажована као секретар Центра за развој фармацеутске и биохемијске праксе Фармацеутског факултета, Универзитета у Београду.

ИНТЕРПРОФЕСИОНАЛНА ЕДУКАЦИЈА У ЛЕЧЕЊУ И КОНТРОЛИ ДИЈАБЕТЕСА

Проф. др сц. мед. Будимка Новаковић, Медицински факултет
Универзитета у Новом Саду, Србија

Доц. др Марина Одаловић, Фармацеутски факултет,
Универзитета у Београду, Србија

Увод. Дијабетес је хронично стање када организам не ствара довољно инсулина или не може да користи инсулин. Недостатак или неефикасност инсулина у особа са дијабетесом има за последицу дуготрајно постојање високих вредности глукозе у крви (хипергликемија). Дуготрајна хипергликемија узрокује оштећења различитих ткива у организму човека што води развоју инвалидности и здравствених компликација које захтевају целоживотно лечење и ефикасну професионалну сарадњу.

Методологија. Интерпрофесионална едукација и сарадања у спречавању ризика за настајање здравствених компликација и у решавања акутних стања у дијабетесу биће приказана коришћењем високоцењене литературе из области интерпрофесионалне едукације у области дијабетеса.

Резултати и дискусија. Лечење и контрола дијабетеса су веома сложени и захтевни за здравствене професионалце. Здравствени професионалци су најчешће образовани према њиховој професионалној улози. Како лечење и нега особа са дијабетесом захтевају мултидисциплинарску сарадњу, интерпрофесионална едукација је неопходна. Светска здравствена организација подржава и оснажује интерпрофесионалну едукацију. Континуирани развој интерпрофесионалних компетенција код студената факултета медицинске групације неопходан како би, након завршених студија, били довољно добро оспособљени за рад у тиму здравствених професионалаца кога чине представници различитих здравствених струка.

Интернационална дијабетесна федерација (International Diabetes Federation; IDF) остварује интерпрофесионалну едукацију кроз програме IDF referentnog centra за едукацију у области дијабетеса (IDF Reference

Centres for Diabetes Education; IDF - RCDE). Ширење и оснаживање интерпрофесионалне едукације у области лечења, контроле и превенције дијабетеса, IDF спроводи и путем „онлине” мреже D-Net за здравствене професионалце широм света. Чланови D-Net остварују динамичну комуникацију са здравственим професионалцима који раде у области дијабетеса унапређују практична знања и уче од других здравствених радника у свету.

Закључак. Интерпрофесионална едукација повећава самопоуздање и знање здравствених професионалаца и унапређује квалитет лечења и неге особа са дијабетесом.

Литература

1. Alberti KGMM, DeFronzo RA, Zimmet P, editors. International textbook of diabetes mellitus. 2nd ed. Chichester (New York): J. Wiley; 1997.
2. World Health Organization. Definition and diagnosis of diabetes mellitus and intermediate hyperglycemia: report of a WHO/IDF consultation. Geneva, (Switzerland): World Health Organization; 2006.
3. World Health Organization. Framework for action on interprofessional education and collaborative practice. 2010. [Internet]. [cited 2016 Oct 10]. Available at: www.who.int/hrh/resources/framework_action/en/index.html
4. Herring R, Pengilley C, Hopkins H, Patel N, Currie A, Russel-Jones DL. Can interprofessional education tool improve healthcare professional confidence, knowledge and quality of inpatient diabetes care: a pilot study. Diabet Med. 2013;30(7):864–70.
5. Gonzal JD, Himes J, McGillen B, Shifflet V, Lehman E. Interprofessional collaborative care characteristics and the occurrence of bedside interprofessional rounds: a cross-sectional analysis. BMC Health Serv Res. 2016;16:459.

Биографија

Сања Вујков дипломирала је на Медицинском факултету у Новом Саду, одсек Стоматологија 2000. године. Специјалистички испит из Превентивне и дечје стоматологије положила је 2006. године.

На Медицинском факултету у Новом Саду завршила је докторске студије и 2013. године одбранила докторску тезу под називом „Процена стања оралног здравља код пацијената са урођеним коагулопатијама“.

На Клиници за стоматологију Војводине је запослена од 2000.године, на Одељењу за дечју и превентивну стоматологију, где учествује у пружању услуга из области секундарне и терцијарне заштите пацијената са посебним потребама као и медицински компромитованим пацијентима.

Академску каријеру започела је 2002. године на Медицинском Факултету у Новом Саду најпре као асистент приправник, потом као асистент. У звање Доцента на Катедри за стоматологију бирана је 2014. године.

Учествује активно у извођењу наставе на предметима Превентивна стоматологија, Дечја стоматологија, Стоматолошка заштита у заједници и Стоматолошка заштита пацијената са посебним потребама. Аутор је преко 90 објављених или презентованих стручних и научних радова. Ментор је на студентским и дипломским радовима.

Више пута је изабрана за омиљеног извођача вежби од стране студената стоматологије и поносни носилац ордена „Трешњиног цвета“.

ИЗАЗОВИ И МОГУЋНОСТИ ИНТЕРПРОФЕСИОНАЛНЕ ЕДУКАЦИЈЕ У ПРОМОЦИЈИ ОРАЛНОГ ЗДРАВЉА

Доц. др сц. мед. Сања Вујков, Медицински факултет,
Универзитет у Новом Саду, Нови Сад, Србија

Последњих година сведоци смо промена и достигнућа у области материјала и технологија које се примењују у стоматологији и другим областима медицине, у циљу боље превенције, дијагностике и терапије оболења. Упоредо, суочавамо се са променама у свету који утичу на здравствени систем, као што су демографске и епидемиолошке транзиције, велике социјалне разлике, повећана старост популације, велика учесталост хроничних и инфективних оболења, недовољан број здравствених радника, отежана доступност здравствене заштите у руралним и недовољно развијеним подручјима.

Светска Здравствена Организација је препознала значај интер-професионалне едукације као иновативне стратегије која има значајну улогу у ублажавању настале кризе. Интер-професионалном едукацијом оспособљавамо студенте за колаборативну праксу, процес у коме ће здравствени радници радити заједно, у циљу постизања највишег нивоа здравствене заштите [1].

Орално здравље представља битан део целокупног здравља, које значајно утиче на квалитет живота појединца. Системска оболења, као што су дерматолошка оболења, хематолошке и малигне болести, имају своје специфичне манифестације у усној дупљи. Стоматолог, на основу промена у усној дупљи, упућује пацијента специјалисти одговарајуће специјалности.

Дуготрајна употреба лекова, антиепилептика, антихипертензива, имуносупресивне терапије праћена је променама на периодонталном ткиву и хиперпластичним увећањем гингиве. Колаборативна сарадња и тимски рад неопходни су у циљу превенције ових компликација [2].

Препоруке за мултидисциплинарни приступ пацијентима са урођеним поремећајима коагулације дала је Светска Федерација за Хемофилију. Препоручено је формирање центара за хемофилију у чијем раду учествују стручњаци различитих специјалности, хематолози, педијатри, инфектолози, психолози, физијатри, социјални радници, стоматолози и орални хирурзи, који се баве превенцијом

и терапијом оралних оболења. Основи задатак ових центара је-сте унапређење здравља, превенција компликација и доступност адекватне терапије, како би се унапредио квалитет живота ових пацијената и њихових породица [3].

Последњих година, сведоци смо великог броја истраживања о ути-цај оралних оболења на опште здравствено стање. Доказано је да лоша орална хигијена и инфламаторне промене у току пери-одонтитиса могу утицати на повећани ризик и компликације код пацијената са хроничним обољењима као што су кардиоваскуларна оболења и дијабетес [2]

Колаборативна сарадња између стоматолога, лекара и сестара је нарочито важна у нези вулнерабилних група као што су педија-тријски пацијенти, пацијенти са посебним потребама и менталним обољењима, геријатријски пацијенти и у оквиру палијативне неге болесника [2].

Интер-професионална едукација омогућава образовање здрав-ствених радника спремних за тимски рад, комуникацију, свесних улога и одговорности чланова тима. Спроводи се по различитим моделима и има значајну улогу у образовању студената денаталне медицине [4,5].

Литераутура

1. World Health Organization (WHO). Framework for Action on Interprofessional Education&Collaborative Practice. World Health Organisation. Geneva, Switzerland; 2010
2. World Dental Federation (FDI). FDI Vision 2020: Optimal Oral Health through Inter-Professional Education and Colaborative Practice. At <http://www.fdiworldental.org/media/70740/colaborative-practice-digital.pdf>. Accessed May 2015
3. Brewer A., Correa ME. Guidelines for dental treatment of patients with inherited bleeding disorders. Treatment of hemophilia no.40, World Federation of Hemophilia 2006.
4. Formicola A., Andrieu S., Buchanan J. Inter-Professional Education in U.S. and Canadian Dental Schools: An ADEA Team Study Group Report. J Dent Educ 2012;76(9):1250-68.
5. Wilder R., O'Donnell J., Bary M. et al. Is Dentistry at Risk? A Case for Inter-Professional Education. J Dent Educ 2008;72(11):1231-37.

Radionica	Metod rada	Mesto	Moderatori	Facilitatori	Studenti
1	Izazovi i mogućnosti interprofesionalnog obrazovanja u urgentnoj medicini	Praktične vežbe, rešavanje kliničkog slučaja, rad u maloj grupi	Sala prizemlje Doc. dr Gordana Jovanović Doc. dr Dragana Simin	Medicina Asist. dr Snežana Stanisavljev	Medicina Anamarija Vejnović Aleksandar Guberinić Nikolina Marić Goran Knezović
				Zdravstvena nega Asist. Ivana Dondo	Zdravstvena nega Snežana Vidaković Dragoslava Rakić Lazar Mirković
				Stomatologija Doc. dr Ivana Gušić	Stomatologija Marija Komad Darija Kraljik
				Farmacija Doc. dr Nebojša Stilinović	Farmacija Milica Ševo Ivana Vujić
2	Izazovi i mogućnosti interprofesionalnog obrazovanja u rukovođenju masovnim nezaraznim bolestima. Rešavanje kliničkog problema: Diabetes mellitus.	Praktične vežbe, rešavanje kliničkog slučaja, rad u maloj grupi	Velika sala u Dekanatu Prof. dr Budimka Novaković Doc. dr Marina Odalović	Medicina Prof. dr Milena Mitrović	Medicina Branislava Ivančević Nataša Jovičić Arbnor Gucci
				Zdravstvena nega Asist. Andrea Božić	Zdravstvena nega Miljana Šćepović Dušanka Cvijanović Branko Utržan
				Stomatologija Doc. dr Tanja Veljović	Stomatologija Biljana Majkić Dragana Krulj
				Farmacija Doc. dr Nebojša Stilinović	Farmacija Slađana Ninkov Dunja Filipović Milana Dugajlić
3	Izazovi i mogućnosti interprofesionalnog obrazovanja u promociji oralnog zdravlja	Praktične vežbe, rešavanje kliničkog slučaja, rad u maloj grupi	Sala na fiziologiji Doc. dr Sanja Vujkov	Medicina Doc. dr Maja Grujičić	Medicina Tijana Čukić Nataša Pekić Aleksandra Cucić
				Zdravstvena nega Asist. Milena Mikić	Zdravstvena nega Kristina Velemirov Nataša Janošević Darko Ljubić
				Stomatologija Prof. dr Branislav Bajkin	Stomatologija Adrijana Vitorović Andrea Veselinović
				Farmacija Doc. dr Boris Milijašević	Farmacija Jovana Đeković Nebojša Salaj Jelena Barjaktarović

Mesto realizacije	Sala Zavoda za anatomiju
MODERATOR	Doc. dr Gordana Jovanović i doc. dr Dragana Simin
SUPERVIZOR	Prof. dr Snežana Brkić, prof. dr. Zoran Komazec, prof. dr Dragana Milutinović
Medicina	Asist. dr Snežana Stanisavljev
Zdravstvena nega	Asist. Ivana Dondo, master
Stomatologija	Doc. dr Ivana Gušić
Farmacija	Doc. dr Nebojša Stilinović
Medicina	Anamarija Vejnović Aleksandar Guberinić Nikolina Marić Goran Knezović
Zdravstvena nega	Snežana Vidaković Dragoslava Rakić Lazar Mirković
Stomatologija	Marija Komad Darija Kraljik
Farmacija	Milica Ševo Ivana Vujić
Prikaz slučaja	Klinički slučaj - motorciklista, 30 godina, pad sa skutera. Povrede i stanja - nekomplikovani prelom nosnih kostiju - epistaksa - traumatska ekspulzija dva prednja zuba - multiple ekzorijacije po ekstremitetima i glavi
Scenario	Povređeni dolazi u prijemnu ambulantu Urgentnog centra vidno uznemiren sa obilnim krvarenjem iz nosa u pratnji lekara i tehničara Hitne medicinske pomoći. Dočekuje ga lekar i medicinska sestra i po potrebi pozivaju ostale konsultante.
Zadaci radionice - kognitivni i psihomotorni (znanja i veštine)	Studenti medicine Inicijalna anamneza, inicijalni pregled traumatizovanog bolesnika po principima ABCDE poziv odgovarajućih konsultanata (MFH). Studenti zdravstvene nege Prikupljanje podataka, monitoring, donošenje zaključaka, izrada plana nege, primarna obrada rane, uzorkovanje venske krvi, postavljanje PVK, primena i.v. terapije, primena i.m terapije, evaluacija, dokumentovanje. Studenti stomatologije Prikupljanje podataka, prva pomoć kod traumatske ekstrakcije zuba. Studenti farmacije Prikupljanje podataka, Pregled terapijske liste, Prva pomoć kod neželjene reakcije na lek.

Zadaci radionice - afektivni	Uticati na formiranje pravilnog stava prema ulogama i odgovornostima tokom zbrinjavanja povređenog. Podsticanje motivacije za timski rad, osećaja odgovornosti prema sopstvenom radu, osećaja sopstvene vrednosti unutar tima, smisla za preciznost i tačnost. Podsticanje prihvatanja interprofesionalne edukacije kao obrazovne strategije učenja sa drugima, od drugih i o drugima a sa ciljem unapređenja kvaliteta pruženih usluga u sistemu zdravstvene zaštite.
Nastavna sredstva	Medicinska dokumentacija, bolnički krevet (nosila), antiseptik na bazi alokohola za higijenu ruku, zaštitne rukavice, oprema za neinvanzivno merenje KP, pulsni oksimetar, set za postavljanje i.v. kanile, sterine komprese gaza, set za primarnu hiruršku obradu rane, kristaloidni infuzioni rastvori, sistemi i stalak za infuziju, oprema za uzorkovanje venske krvi, AT zaštita, analgetici, anti-šok terapija, bubrežnjak, sigurna kutija. Posuda za prihvatanje zuba. Knjiga Lekovi u prometu.
Studenti medicine	Anamneza i primarni pregled traumatizovanog bolesnika.
Studenti zdravstvene nege	Pristup povređenom prema procesu zdravstvene nege, realizacija procedura monitoringa, uzorkovanje venske krvi, postavljanja PVK, parenteralna primena terapije, evaluacija i dokumentovanje
Studenti stomatologije	Prva pomoć kod traumatske ekstrakcije zuba.
Studenti farmacije	Prva pomoć kod neželjenog dejstva leka.
Značaj jasne komunikacije između članova trauma tima.	
Značaj timskog rada.	
Značaj jasne uloge i odgovornosti svakog člana trauma tima.	
Značaj interprofesionalnog sticanja znanja.	
Student će demonstrirati znanja o njihovoj i ulozi i odgovornosti drugih članova tima o zbrinjavanju pacijenta sa traumom izazvanom padom sa skutera	- Prepoznaje, nabraja, sprovodi postupke u inicijalnom zbrinjavanju povređenog u Urgentnom centru. - Prepoznaje ključne principe saradnje u timskom radu. - Prihvata specifične veštine i doprinose drugih profesija u inicijalnom tretmanu povređenog.
Student će razviti svest o interpersonalnoj komunikaciji kao faktoru za dobro funkcionisanje tima	- Razvija poštovanje i učtivo ponašanje prema drugim zdravstvenim radnicima i korisnicima usluga zdravstvenog sistema. - Efikasno komunicira sa pacijentom, članovima porodice i drugim zdravstvenim profesionalcima - Prikuplja povratne informacije od pacijenta u pogledu tretmana povrede. - Razumeju razlike u mišljenjima, prepoznaju konfliktne situacije.
Napomena	

STRUKTURA I TOK RADIONICE								
AKTIVNOSTI PREMA ULOGAMA								
Etapa	Vreme	Moderator – facilitator	Studenti				Ostali učesnici radionice	Supervizor
Uvodni deo – davanje instrukcija	5-10'	Najava radionice, načina rada, cilja i ishoda radionice Davanje uputstva za praćenje radionice (objašnjenje formulara <i>Analiza ostvarenih ishoda</i>)	Postavljanje pitanja u vezi nejasnoća Raspoređivanje prema zadatku				Postavljanje pitanja u vezi nejasnoća Raspored prema predviđenom planu prostora za realizaciju radionice	NADZOR I DOKUMENTOVANJE AKTIVNOSTI
Središnjideo -rešavanje scenarija	20-25'	Posmatranje aktivnosti davanje odgovora na 1 pitanje	Medicine inicijalna anamneza, inicijalni pregled traumatizovanog bolesnika po principima ABCDE poziv odgovarajućih konsultanata (MFH)	Zdravstvene nege Prikupljanje podataka, monitoring, donošenje zaključaka, izrada plana nege, primarna obrada rane, uzorkovanje venske krvi, postavljanje PVK, primena i.v. terapije, primena i.m terapije, evaluacija, dokumentovanje	Stomatologije Prikupljanje podataka, prva pomoć kod traumatske ekstrakcije zuba	Farmacije Prikupljanje podataka, Pregled terapijske liste, Prva pomoć kod neželjene reakcije na lek	Posmatranje studentskih aktivnosti	
Završni deo – prva evaluacija	10'	POPUNJAVANJE LISTE ZA ANALIZU OSTVARENIH ISHODA						
	10-15'	Analiza realizovane vežbe, komentari na osnovu upitnika i ispunjenost edukativnih ciljeva						
	10-15'	Davanje odgovora	Pitanja, komentari, sugestije				Pitanja, komentari, sugestije	
		IZVOĐENJE ZAKLJUČAKA						

NADZOR I DOKUMENTOVANJE AKTIVNOSTI

Radionica 2	Izazovi i mogućnosti interprofesionalnog obrazovanja u rukovođenju masovnim nezaraznim bolestima Rešavanje kliničkog problema: Diabetes mellitus
Mesto realizacije	Velika sala Dekanata
Moderatori	Prof. dr Budimka Novaković i docent Marina Odalović
Supervizor	Prof dr Snežana Brkić, prof. dr. Zoran Komazec, prof. dr Dragana Milutinović
FACILITATORI	
Medicina	Prof. dr Milena Mitrović
Zdravstvena nega	Asist. Andrea Božić
Stomatologija	Doc. dr Tanja Veljović
Farmacija	Doc. dr Nebojša Stilinović
STUDENTI	
Medicina	Branislava Ivančević
	Nataša Jovičić
	Arbnor Gucci
Zdravstvena nega	Miljana Šćepović
	Dušanka Cvijanović
	Branko Utržan
Stomatologija	Biljana Majkić
	Dragana Krulj
Farmacija	Slađana Ninkov
	Dunja Filipović
	Milana Dugajlić
Prikaz slučaja	
	Rešavanje kliničkog problema: Diabetes mellitus Anamneza. Muškarac star 55 godina dolazi u prijemnu ambulantu Urgentnog centra zbog visoke temperature, jeze, drhtavice, otoka i crvenila desnog stopala. Pacijent daje podatak da u poslednjih par meseci ima tegobe u vidu opšte slabosti, gubitka na telesnoj masi, oko 10 kg, učestalog mokrenja i pojačanog žedjanja. Bolesnik negira ranije teža oboljenja. U porodičnoj anamnezi daje podatak da je otac bolovao od šećerne bolesti. Lična anamneza: pušač, fizički neaktivan (kancelarjski posao, neredovni obroci, ne pije dosta tečnosti ali svakodnevno pije nekoliko čaša zaslađenih napitaka). Status praesens: bolesnik svestan, orijenisatan, teže pokretan, gojazan, po centralnom tipu gojaznosti, febrilan, umereno dehidriran. Auskultatorni nalaz na srcu i plućima uredan. Krvni pritisak 150/95 mmHg, srčana frekvencija 100/min. Abdomen iznad ravni grudnog koša, mek, palpatorno bolno neosetljiv. Desna lumbalna loža osetljiva na sukusiju. Desno stopalo i distalni deo potkolenice edematozan, crven i topao. Na II prstu desnog stopala inflamirani žulj. Periferne pulsacije na donjim ekstremitetima palpabilne. Laboratorijski nalazi: ŠUK 28 mmol/l, GAK: pH 7,20, BE -10 HCO₃ 12, Urin: šećer +++, aceton +, proteini 0, sediment: dosta leukocita i bakterija CRP 100 mg/L, Lkc 11 x 10⁹, Erc 4,2¹², HgB 128 g/L, Trc 380, urea 20 mmol/L, kreatinin 145 μmol/L, K 5,2mmol/L, Na 135 mmol/L, Cl 97 mmol/L.

Radionica 2	Izazovi i mogućnosti interprofesionalnog obrazovanja u rukovođenju masovnim nezaraznim bolestima Rešavanje kliničkog problema: Diabetes mellitus
Scenario - pitanja	Dalji dijagnostički postupci? Dijagnoze? Razmatranje hospitalizacije: da ili ne? Terapija: 1. akutna terapija ketoacidoze: insulin, način aplikacije, rehidracija, korekacija acidoze, korekacije elektrolita, lečenje infekcije; 2. dalja terapija, odnosno dalje lečenje dijabetesa: insulin (obzirom na postojanje infekcije), kao i razmatranje dalje terapije: da li ostaje insulin kao trajna terapija ili će se predložiti oralni hipoglikemici; 3. skrining komplikacija (obzirom na postojanje diabetes mellitus-a tip 2, preporučuje se odmah dijagnostika komplikacija po postavljanju dijagnoze DM); oftalmolog (Retinopathia diabetica non proliferans incipiens), neurolog, 24 h proteinurija, kllirens kreatinina, mikroalbuinurija, lipidski status, HbA1c, hepatogram; 4. stomatološki pregled u cilju dijagnostike mogućih stomatoloških komplikacija. Edukacija bolesnika u odnosu na ishranu, davanje insulina, samokontrolu, ličnu higijenu, negu stopala.
Zadaci radionice - Kognitivni i psihomotorni (znanja i veštine)	Studenti medicine Prikupljanje podataka, formiranje dijagnoze, propisivanje terapije ketoacidoze, dalja terapija dijabetesa, skrining komplikacija Studenti zdravstvene nege Prikupljanje podataka, monitoring, donošenje zaključaka, izrada plana nege, davanje insulina, edukacija u odnosu na ishranu, davanje insulina, samokontrolu, ličnu higijenu, negu stopala, evaluacija, dokumentovanje Studenti stomatologije Stomatološki pregled u cilju dijagnostike mogućih stomatoloških komplikacija Studenti farmacije Prikupljanje podataka, razmatranje propisane terapije, edukacija bolesnika u odnosu na ishranu, davanje insulina, samokontrolu, ličnu higijenu, negu stopala
Zadaci radionice - afektivni	Uticati na formiranje pravilnog stava prema ulogama i odgovornostima tokom rešavanja kliničkog problema: Diabetes mellitus. Podsticanje motivacije za timski rad, osećaj odgovornosti prema sopstvenom radu, osećaj sopstvene vrednosti unutar tima, smisla za preciznost i tačnost. Podsticanje prihvatanja interprofesionalne edukacije kao obrazovne strategije učenja sa drugima, od drugih i o drugima a sa ciljem unapređenja kvaliteta pruženih usluga u sistemu zdravstvene zaštite.
Nastavna sredstva	Medicinska dokumentacija, antiseptik na bazi alkohola za higijenu ruku, zaštitne rukavice, oprema za davanje insulina, oprema za merenje KP, pulsni oksimetar, set za postavljanje i.v. kanile, kristaloidni infuzioni rastvori, sistemi i stalak za infuziju, oprema za uzorkovanje venske i kapilarne krvi, glukometar, zdravstveno vaspitna sredstva
EDUKATIVNI CILJEVI USMERENI NA STRUČNE KOMPETENCIJE	
Studenti medicine	Anamneza formiranje dijagnoze, propisivanje terapije ketoacidoze, dalja terapija dijabetesa, skrining komplikacija
Studenti zdravstvene nege	Pristup bolesniku obolelom od diabetes melitusa prema procesu zdravstvene nege, realizacija procedura uzorkovanja venske i kapilarne krvi, postavljanja PVK, parenteralna i subkutana primena terapije edukacija u odnosu na ishranu, davanje insulina, samokontrolu, ličnu higijenu, negu stopala. Evaluacija i dokumentovanje.

Radionica 2	Izazovi i mogućnosti interprofesionalnog obrazovanja u rukovođenju masovnim nezaraznim bolestima
Studenti stomatologije	Rešavanje kliničkog problema: Diabetes mellitus
Studenti farmacije	Stomatološki pregled u cilju dijagnostike mogućih stomatoloških komplikacija
	Prikupljanje podataka, razmatranje propisane terapije, edukacija bolesnika u odnosu na ishranu, davanje insulina, samokontrolu, ličnu higijenu, negu stopala
EDUKATIVNI CILJEVI USMERENI NA INTERPROFESIONALNU EDUKACIJU	
značaj jasne komunikacije između članova tima u kliničkom okruženju	
značaj timskog rada	
značaj jasne uloge i odgovornosti svakog člana tima	
značaj interprofesionalnog sticanja znanja	
OČEKIVANI ISHODI UČENJA	KRITERIJUMI
Student će demonstrirati znanja o njihovoj i ulozi i odgovornosti drugih članova tima u rešavanju kliničkog slučaja: bolesnik sa diabetes melitusom	- Prepoznaje, nabraja, sprovodi postupke u rešavanju kliničkog problema - Prihvata specifične veštine i doprinose drugih profesija u rešavanju kliničkog problema
Student će razviti svest o interpersonalnoj komunikaciji kao faktoru za dobro funkcionisanje tima	- Razvija poštovanje i učtivo ponašanje prema drugim zdravstvenim radnicima i korisnicima usluga zdravstvenog sistema - Efikasno komunicira sa pacijentom, članovima porodice i drugim zdravstvenim profesionalcima - Prikuplja povratne informacije od pacijenta u pogledu rešavanja kliničkog problema - Razumeju razlike u mišljenjima, prepoznaju konfliktne situacije
Napomena	

STRUKTURA I TOK RADIONICE								
AKTIVNOSTI PREMA ULOGAMA								
Etapa	Vreme	Moderator – facilitator	Studenti				Ostali učesnici radionice	Supervizor
Uvodni deo – davanje instrukcija	5-10'	Najava radionice, načina rada, cilja i ishoda radionice Davanje uputstva za praćenje radionice (objašnjenje formulara <i>Analiza ostvarenih ishoda</i>)	Postavljanje pitanja u vezi nejasnoća Raspoređivanje prema zadatku				Postavljanje pitanja u vezi nejasnoća Raspored prema predviđenom planu prostora za realizaciju radionice	NADZOR I DOKUMENTOVANJE AKTIVNOSTI
Središnjideo –rešavanje scenarija	20-25'	Posmatranje aktivnosti davanje odgovora na pitanja	Medicine Prikupljanje podataka, formiranje dijagnoze, propisivanje terapije ketoacidoze, dalja terapija dijabetesa, skrining komplikacija	Zdravstvene nege Prikupljanje podataka, monitoring, donošenje zaključaka, izrada plana nege, davanje insulina, edukacija u odnosu na ishranu, davanje insulina, samokontrolu, ličnu higijenu, negu stopala, evaluacija, dokumentovanje	Stomatologije Stomatološki pregled u cilju dijagnostike mogućih stomatoloških komplikacija	Farmacije Prikupljanje podataka, razmatranje propisane terapije, edukacija bolesnika u odnosu na ishranu, davanje insulina, samokontrolu, ličnu higijenu, negu stopala	Posmatranje studentskih aktivnosti	
Završni deo – prva evaluacija	10'	POPUNJAVANJE LISTE ZA ANALIZU OSTVARENIH ISHODA						
	10-15'	Analiza realizovane vežbe, komentari na osnovu upitnika i ispunjenost edukativnih ciljeva						
	10-15'	Davanje odgovora	Pitanja, komentari, sugestije				Pitanja, komentari, sugestije	
		IZVOĐENJE ZAKLJUČAKA						

Radionica 3	Izazovi i mogućnosti interprofesionalnog obrazovanja u promociji oralnog zdravlja
Mesto realizacije	Sala Zavoda za fiziologiju
Moderatori	Doc. dr Sanja Vujkov
Supervizor	Prof dr Snežana Brkić, prof. dr. Zoran Komazec, prof. dr Dragana Milutinović
FACILITATORI	
Medicina	Doc. dr Maja Grujičić
Zdravstvena nega	Asist. Milena Mikić
Stomatologija	Prof. dr Branislav Bajkin
Farmacija	Doc. dr Boris Milijašević
STUDENTI	
Medicina	Tijana Čukić
	Nataša Pekić
	Aleksandra Cucić
Zdravstvena nega	Kristina Velemirov
	Nataša Janošević
	Darko Ljubić
Stomatologija	Adrijana Vitorović
	Andrea Veselinović
Farmacija	Jovana Đeković
	Nebojša Salaj
	Jelena Barjaktarović
Prikaz slučaja	
	Klinički slučaj - dete 10 god sa dijagnozom Hemofilija A - hospitalizovan zbog otoka levog lakta - u toku hospitalizacije žali se na bol zuba u donjoj vilici - prethodne noći došlo je do pojave otoka donje vilice sa desne strane
Scenario - pitanja	
	Dete hospitalizovano na odeljenju hematologije uzrasta 10 godina sa dijagnozom Hemofilija A, razlog aktuelne hospitalizacije je otok levog lakta a takođe se žali na bol zuba u donjoj vilici. Prethodno noći došlo je do pojave otoka donje vilice sa desne strane. Dalji koraci u izboru dijagnostičkih procedura. Stomatološki objektivni pregled. Propisivanje terapije. Procene/razmatranje propisane terapije Primena terapije. Edukacije bolesnika o oralnoj higijeni.

Radionica 3	Izazovi i mogućnosti interprofesionalnog obrazovanja u promociji oralnog zdravlja
Zadaci radionice - Kognitivni i psihomotorni (znanja i veštine)	Studenti medicine Prikupljanje podataka, fizikalni pregled deteta, izbor dijagnostičkih procedura, propisivanje terapija
	Studenti zdravstvene nege Prikupljanje podataka, monitoring, donošenje zaključaka, izrada plana nege, primena i.v. terapije. Edukacija bolesnika o ishrani i oralnoj higijeni. Evaluacija i dokumentovanje.
	Studenti stomatologije Stomatološki objektivni pregled, izbor dijagnostičkih procedura, propisivanje terapije.
	Studenti farmacije Prikupljanje podataka. Razmatranje propisane terapije. Edukacija bolesnika o ishrani i oralnoj higijeni.
Zadaci radionice - afektivni	Uticati na formiranje pravilnog stava prema ulogama i odgovornostima tokom rešavanja kliničkog problema: dete 10 god sa dijagnozom Hemofilija A, hospitalizovano zbog otoka levog lakta, u toku hospitalizacije žali se na bol zuba u donjoj vilici, prethodne noći došlo je do pojave otoka donje vilice sa desne strane. Podsticanje motivacije za timski rad, osećaj odgovornosti prema sopstvenom radu, osećaj sopstvene vrednosti unutar tima, smisla za preciznost i tačnost. Podsticanje prihvatanja interprofesionalne edukacije kao obrazovne strategije učenja sa drugima, od drugih i o drugima a sa ciljem unapređenja kvaliteta pruženih usluga u sistemu zdravstvene zaštite.
Nastavna sredstva	Medicinska dokumentacija, antiseptik na bazi alkohola za higijenu ruku, zaštitne rukavice, oprema za stomatološki pregled, oprema za merenje KP, pulsni oksimetar, set za postavljanje i.v. kanile, zdravstveno vaspitna sredstva. Računar.
EDUKATIVNI CILJEVI USMERENI NA STRUČNE KOMPETENCIJE	
Studenti medicine	Anamneza i fizikalni pregled, izbor dijagnostičkih procedura, propisivanje terapije
Studenti zdravstvene nege	Prikupljanje podataka, formiranje zaključaka, izrada plana nege, primena i.v. terapije edukacija o ishrani i oralnoj higijeni, evaluacija, dokumentovanje
Studenti stomatologije	Stomatološki objektivni pregled, izbor dijagnostičkih procedura, propisivanje terapije, edukacija pacijenta
Studenti farmacije	Prikupljanje podataka, Razmatranje propisane terapije edukacija bolesnika o ishrani i oralnoj higijeni.
EDUKATIVNI CILJEVI USMERENI NA INTERPROFESIONALNU EDUKACIJU	
značaj jasne komunikacije između članova tima u kliničkom okruženju	
značaj timskog rada	
značaj jasne uloge i odgovornosti svakog člana tima	
značaj interprofesionalnog sticanja znanja	
OČEKIVANI ISHODI UČENJA	
Student će demonstrirati znanja o njihovoj i ulozi i odgovornosti drugih članova tima u rešavanju kliničkog slučaja	KRITERIJUMI - Prepoznaje, nabraja, sprovodi postupke u rešavanju kliničkog problema - Prihvata specifične veštine i doprinose drugih profesija u rešavanju kliničkog problema

Radionica 3	Izazovi i mogućnosti interprofesionalnog obrazovanja u promociji oralnog zdravlja
Student će razviti svest o interpersonalnoj komunikaciji kao faktoru za dobro funkcionisanje tima	- Razvija poštovanje i učtivo ponašanje prema drugim zdravstvenim radnicima i korisnicima usluga zdravstvenog sistema - Efikasno komunicira sa pacijentom, članovima porodice i drugim zdravstvenim profesionalcima - Prikuplja povratne informacije od pacijenta u pogledu rešavanja kliničkog problema - Razumeju razlike u mišljenjima, prepoznaju konfliktne situacije
Napomena	

STRUKTURA I TOK RADIONICE								
AKTIVNOSTI PREMA ULOGAMA								
Etapa	Vreme	Moderator – facilitator	Studenti				Ostali učesnici radionice	Supervizor
Uvodni deo – davanje instrukcija	5-10'	Najava radionice, načina rada, cilja i ishoda radionice Davanje uputstva za praćenje radionice (objašnjenje formulara <i>Analiza ostvarenih ishoda</i>)	Postavljanje pitanja u vezi nejasnoća Raspoređivanje prema zadatku				Postavljanje pitanja u vezi nejasnoća Raspored prema predviđenom planu prostora za realizaciju radionice	NADZOR I DOKUMENTOVANJE AKTIVNOSTI
Središnjideo –rešavanje scenarija	20-25'	Posmatranje aktivnosti davanje odgovora na pitanja	Medicine Prikupljanje podataka, fizikalni pregled deteta, izbor dijagnostičkih procedura, propisivanje terapija	Zdravstvene nege Prikupljanje podataka, monitoring, donošenje zaključaka, izrada plana nege, primena i.v. terapije. Edukacija bolesnika o ishrani i oralnoj higijeni. Evaluacija i dokumentovanje.	Stomatologije Stomatološki objektivni pregled, izbor dijagnostičkih procedura, propisivanje terapije.	Farmacije Prikupljanje podataka. Razmatranje propisane terapije. Edukacija bolesnika o ishrani i oralnoj higijeni.	Posmatranje studentskih aktivnosti	
Završni deo – prva evaluacija	10'	POPUNJAVANJE LISTE ZA ANALIZU OSTVARENIH ISHODA						
	10-15'	Analiza realizovane vežbe, komentari na osnovu upitnika i ispunjenost edukativnih ciljeva						
	10-15'	Davanje odgovora	Pitanja, komentari, sugestije				Pitanja, komentari, sugestije	
		IZVOĐENJE ZAKLJUČAKA						

Унапређење и развој наставних планова и програма за образовање здравствених радника, засновано на практичном искуству у реалном радном окружењу.

Развој заједничких наставних планова и програма за интерпрофесионално образовање различитих профила здравствених стручњака.

Развој програма за терцијарно образовање и унапређење наставничких компетенција наставника факултета и ментора из праксе.

